

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
BABEȘ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITÄT
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITY

TRADITIO ET EXCELLENTIA

FACULTATEA DE GEOGRAFIE
STR. CLINICILOR NR. 5-7
CLUL-NAPOCA, 400006
TEL: 0264-596116, FAX: 0264-597988
GEOGR@UBBCLUJ.RO
HTTPS://GEOGRAFIE.UBBCLUJ.RO

CONSILIUL JUDEȚEAN
BISTRIȚA-NĂSĂUD

CIF: 4347550, Municipiul Bistrița,
Piața Petru Rareș, Nr.1 CP.420080,
Tel: (40) 263/213657, Fax:
0263/214750, www.portalbn.ro
E-mail: cjbn@cjbn.ro

JUDEȚUL
BISTRIȚA
NĂSĂUD

Poarta Transilvaniei

PLANUL DE AMENAJARE A TERITORIULUI JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD

**ETAPA I – ANALIZA ȘI PROGNOZA EVOLUȚIEI DEZVOLTĂRII TERITORIALE A
JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD. DIAGNOZA STADIULUI DE DEZVOLTARE
TERITORIALĂ A JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD
VOLUMUL I.5. ELABORAREA DIAGNOSTICULUI PROSPECTIV ȘI GENERAL AL
STADIULUI DE DEZVOLTARE A JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD**

Livrabil I.5.1 – DIAGNOSTIC PROSPECTIV

TABEL DE RESPONSABILITĂȚI

LIVRABIL I.5.1 – DIAGNOSTIC PROSPECTIV

DENUMIRE PROIECT	Elaborarea Planului de Amenajare a Teritoriului Județean Bistrița-Năsăud	
ETAPA și FAZA PROIECT	ETAPA 1 – Analiza și prognoza evoluției dezvoltării teritoriale a Județului Bistrița-Năsăud. Diagnoza stadiului de dezvoltare teritorială a Județului Bistrița-Năsăud	
ACHIZITOR	CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD Piața Petru Rareș, Nr. 1, Municipiul Bistrița, Jud. Bistrița-Năsăud	
RESPONSABIL PROIECT DIN PARTEA ACHIZITORULUI	Arh. Cristina-Annamaria KEREKES Arhitect-Şef al Județului Bistrița-Năsăud	
DIRECTOR PROIECT	NUME	SEMNĂTURĂ
	Şef lucr. dr. geogr.-urb. Ciprian MOLDOVAN Expert RUR, simbol B, C, C1, F1, F3, F5, G2, G9	
CONSULTANT ȘTIINȚIFIC	Acad. prof. univ. dr. geogr.-urb. BENEDEK Jozsef Expert RUR, simbol B, C, F1, F2, F3, F5, G2, G9	
ELABORATOR LIVRABIL	NUME	SEMNĂTURĂ
	Lector univ. dr. Ștefana-Alexandra-Diana VARVARI	
RESPONSABIL GIS	NUME	SEMNĂTURĂ
	Conf. univ. dr. geogr.-urb Titus-Cristian MAN Expert RUR, simbol B, C, C1, F1, F3, F5, G2, G9	
DATA	Octombrie 2025	

CUPRINS

CUPRINS.....	2
DELIMITAREA OBIECTIVULUI STUDIAT	4
1. PROGNOZA DEMOGRAFICĂ	5
2. PROGNOZA SOCIO-ECONOMICĂ	8
3. TENDINȚE ÎN STRUCTURA TERITORIULUI.....	16
Infrastructuri tehnice majore.....	16
Infrastructuri de servicii publice	20
Patrimoniu	25
Factorii de mediu	28
Organizarea teritoriului	33
Capacitate administrativă	37
SURSE BIBLIOGRAFICE	39

LISTĂ TABELE

<i>Tabel 2.1 PROGNOZE ALE INDICATORILOR MACRO-ECONOMICI, ÎN FUNCȚIE DE SCENARIILE DE DEZVOLTARE</i>	12
<i>Tabel 3.1 PROGNOZA CERINȚEI DE APĂ PENTRU ANUL 2030</i>	16

LISTĂ FIGURI

<i>Fig. 2.1 DINAMICA PROGNOZATĂ A PIB JUDEȚEAN (MILIARDE LEI, PREȚURI CURENTE)</i>	8
<i>Fig. 2.2 DINAMICA PROGNOZATĂ A NUMĂRULUI DE PERSOANE OCUPATE, SALARIMATE ȘI ȘOMERE</i>	9
<i>Fig. 2.3 DINAMICA PROGNOZATĂ A RATEI ȘOMAJULUI DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂȘĂUD, REGIUNEA DE DEZVOLTARE NORD-VEST ȘI ROMÂNIA</i>	9
<i>Fig. 2.4 DINAMICA PROGNOZATĂ A SALARIULUI MEDIU BRUT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂȘĂUD, REGIUNEA DE DEZVOLTARE NORD-VEST ȘI ROMÂNIA</i>	10

DELIMITAREA OBIECTIVULUI STUDIAT

Diagnosticul prospectiv al dezvoltării teritoriale a județului Bistrița-Năsăud a fost formulat pornind de la problemele și disfuncționalitățile identificate în partea de analiză a situației existente. Studiul prezintă condițiile de evoluție viitoare a fenomenelor și proceselor specifice domeniilor țintă diagnosticate pentru a evidenția problemele și oportunitățile, raportate la necesități și obiective.

Diagnosticul prospectiv are în vedere prognozele demografice și socio-economice, precum și tendințele în structura teritoriului.

1. PROGNOZA DEMOGRAFICĂ

În demersul de estimare a evoluției demografice a județului Bistrița-Năsăud, s-a ținut cont, în primul rând, de cele două componente ale sistemului demografic – mișcarea naturală și mișcarea migratorie, dar și de prognozele demografice oferite de Institutul Național de Statistică. Atât conform tendințelor actuale ale sporului natural și ale celui migratoriu, cât și dinamicii demografice dintre ultimele două recensăminte, și totodată în conformitate cu raportul "Proiectarea populației României în Profil Teritorial la Orizontul Anului 2060" (Institutul Național de Statistică, 2017), prognoza pentru județul Bistrița-Năsăud este una de declin demografic, cel puțin în viitorul apropiat.

Există totuși mai multe variante de prognoză demografică: varianta medie (sau "realistă"), varianta optimistă și varianta pesimistă. Varianta medie este o formă de proiectare a populației, folosită ca reper, care pleacă de la ipoteza că nivelul de fertilitate, speranța de viață și valorile nete ale migrației se vor menține constante pe termen lung, deci folosește caracteristicile demografice din anul de referință pentru a previziona tendința demografică viitoare. Varianta optimistă presupune că sporul natural și cel migratoriu vor crește în județul Bistrița-Năsăud. Varianta pesimistă pleacă de la o analiză de trend, care indică faptul că, în ultimii ani, rata fertilității și sporul natural au scăzut, iar sporul migratoriu a înregistrat fluctuații, aflându-se de asemenea într-un moment de scădere.

Conform raportului "Proiectarea populației României în Profil Teritorial la Orizontul Anului 2060" (Institutul Național de Statistică, 2017), în varianta medie, județul Bistrița-Năsăud ar înregistra o scădere demografică de la 282964 locuitori (în anul 2015) la 264309 locuitori în anul 2030 și la 231772 locuitori în anul 2060. Conform recensământului din 2021, populația județului era deja de 295988 locuitori, ceea ce se situa considerabil peste valoarea previzionată pentru 2030. În varianta pesimistă a raportului menționat, populația județului Bistrița-Năsăud previzionată pentru anul 2030 era de 261448 locuitori, cu mult sub cifra de la recensământul din 2021.

Cu toate acestea, se poate spune că județul Bistrița-Năsăud urmează o dinamică demografică mai puțin îngrijorătoare în context național și regional, declinul său demografic din ultimii ani fiind mai puțin accelerat decât cel de la nivel național sau din cadrul regiunii Nord-Vest.

În consecință, cel puțin pentru viitorul apropiat, prognoza demografică nu poate fi una foarte pesimistă. Populația din județul Bistrița-Năsăud a scăzut cu 4,64% între 1992 și 2002 (un

ritm mediu anual de scădere de 0,46%/an), cu 8,16% între 2002 și 2011 (un ritm mediu anual de scădere de 0,82%/an), dar a crescut cu 3,41% între 2011 și 2021 (0,34%/an). Se observă că în ultimele două decenii, scăderea a alternat cu creșterea demografică. În varianta optimistă, în 2030 populația județului se preconizează că va fi de 283615 locuitori, ceea ce înseamnă că va mai scădea în raport cu anul 2021, ca urmare a tendinței demografice negative, înregistrată mai ales începând din perioada pandemiei. Astfel, scăderea ratei natalității din ultimii ani și creșterea subită a ratei mortalității în pandemie (cu efecte post-pandemice, în special din perspectiva morbidității mai ridicate, și deci a vulnerabilității mai ridicate a populației), ar putea conduce la o cifră mai apropiată de cea oferită de INS pentru anul 2030, în varianta ”optimistă”. Mai departe, dacă ar fi să luăm în calcul această variantă optimistă, declinul demografic în județul Bistrița-Năsăud nu ar fi accelerat, populația previzionată pentru anul 2040 fiind de 269576 de locuitori, pentru 2050 ar fi 254156 de locuitori, iar pentru 2060, 237661 de locuitori. Acest parcurs ar putea fi însă afectat de alte procese demografice, mai greu de previzionat, precum migrația.

Din perspectivă demografică, județul Bistrița-Năsăud s-ar putea dezvolta prin atragerea forței de muncă tinere din alte județe și menținerea populației proprii în județ, prin limitarea migrației externe, pentru a beneficia de un potențial reproductiv superior, în vederea creșterii ratei natalității și implicit a sporului natural și a sporului total, respectiv diminuarea fenomenului de îmbătrânire demografică.

Municipiul Bistrița și zona sa periurbană trebuie să își consolideze poziția de pol atractor la nivel regional și chiar național, reprezentând o destinație predilectă pentru populația tânără, atât din județ, cât și din afara acestuia. O atenție deosebită trebuie acordată absolvenților de studii superioare, care au nevoie de locuri de muncă adecvate, pe măsura calificării lor, pentru a rămâne în județul Bistrița-Năsăud și a contribui la bunăstarea economică și socială generală, având totodată un potențial reproductiv crescut, care trebuie valorificat, prin oferirea unor condiții de muncă propice tinerelor mame.

În paralel, și oarecum chiar în partea opusă a spectrului societal, trebuie găsite soluții de încurajare a menținerii unei rate ridicate a natalității în acele părți ale județului unde aceasta nu a înregistrat un declin semnificativ, respectiv în comunitățile cu natalitate tradițional ridicată din regiunea nordică, nord-estică și estică, Munții Rodnei, Munții Țibleșului și Munții Bârgăului.

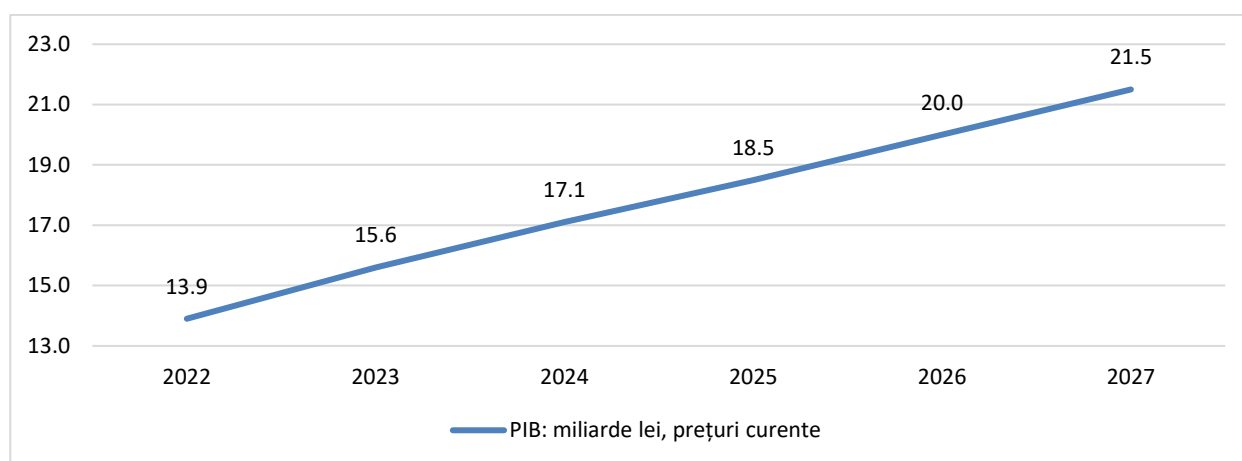
În acest fel, se conturează două modele de dezvoltare: o creștere demografică pe bază de imigrare și fertilitate ridicată în zona periurbană a municipiului Bistrița (și, pe cât posibil, și în alte părți ale județului), și o creștere demografică pe bază strict de fertilitate în partea nordică, nord-estică și estică, cu precădere în unitățile administrativ-teritoriale cu natalitate tradițional

ridicată. În timp, și celelalte părți ale județului, care momentan înregistrează un declin demografic și au relativ puține soluții de a inversa acest trend (partea sudică, vestică și sud-vestică), vor beneficia de pe urma proceselor demografice din ariile cu o dinamică pozitivă. Dezvoltarea infrastructurii conective ar putea juca un rol major în redistribuirea spațială a populației în viitor.

2. PROGNOZA SOCIO-ECONOMICĂ

Comisia Națională de Strategie și Prognoză estimează că, până în anul 2027, produsul intern brut al județului Bistrița-Năsăud va atinge valoarea de 21,5 miliarde de lei (prețuri curente), înregistrând astfel o creștere de 54,7% față de anul 2022. Rata de creștere prognozată pentru perioada 2022–2027 este mai mică decât cea estimată pentru Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest și apropiată celei preconizate la nivel național (54,6%). În anul 2027, PIB-ul județului Bistrița-Năsăud ar reprezenta 7,9% din PIB-ul Regiunii Nord-Vest și 1% din PIB-ul național.

Fig. 2.1 DINAMICA PROGNOZATĂ A PIB JUDEȚEAN (MILIARDE LEI, PREȚURI CURENTE)

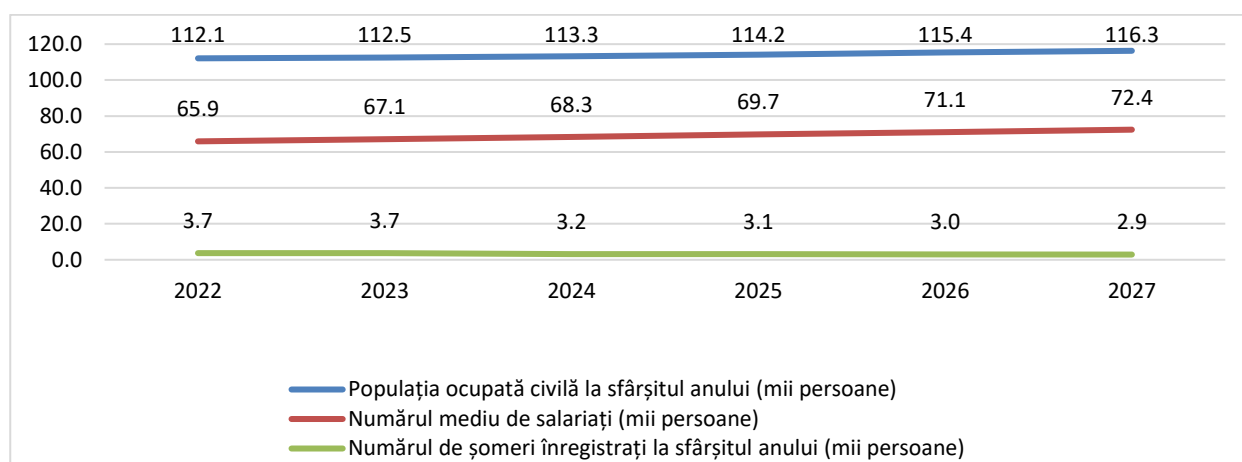
Sursa: Comisia Națională de Strategie și Prognoză.

Conform Comisiei Naționale de Strategie și Prognoză, populația ocupată civilă din județul Bistrița-Năsăud ar urma să ajungă la 116.300 de persoane până la finele anului 2027, resimțind o creștere de 3,7% comparativ cu anul 2022. În anul 2027, județul Bistrița-Năsăud va concentra 10,1% din populația ocupată a Regiunii Nord-Vest și 1,4% din totalul populației ocupate la nivel național. Ritmul de creștere estimat pentru județ este mai mic decât cel prognozat la nivel regional (5,1%) și la nivel național (5,5%).

Potrivit aceleiași surse, numărul mediu de salariați din județ ar ajunge la 72.400 de persoane în anul 2027, pe fondul unei creșteri de 9,9% față de anul 2022. În acest context, județul va concentra 9,2% din numărul mediu de salariați din Regiunea Nord-Vest și 1,3% din cel la nivel național. Rata de creștere prognozată pentru Bistrița-Năsăud este mai mare decât cea anticipată pentru Regiunea Nord-Vest (+9,2%) și decât cea estimată la nivel național (+8,4%).

Comisia Națională de Strategie și Prognoză estimează și că numărul șomerilor din Bistrița-Năsăud va ajunge la 2.900 de persoane în anul 2027, înregistrând o scădere de 21,6% față de anul 2022; județul Bistrița-Năsăud va concentra, deci, aproximativ 16,3% din șomerii Regiunii Nord-Vest și 1,6% din totalul național al acestora. Rata de scădere anticipată de către CNSP în cazul șomerilor din Bistrița-Năsăud pentru perioada 2022–2027 (-21,6%) este sub cele prognozate pentru Regiunea Nord-Vest (-25,5%) și pentru România (-22,2%).

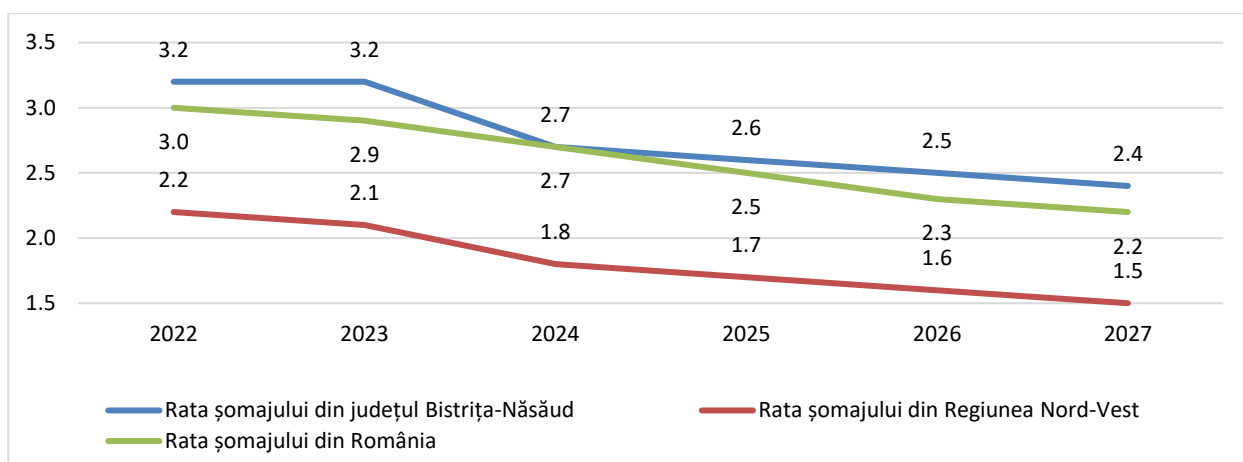
Fig. 2.2 DINAMICA PROGNOZATĂ A NUMĂRULUI DE PERSOANE OCUPATE, SALARIATE ȘI ȘOMERE

Sursa: Comisia Națională de Strategie și Prognoză.

Potrivit estimărilor Comisiei Naționale de Strategie și Prognoză, rata șomajului din județul Bistrița-Năsăud va scădea de la 3,2% în anul 2022, la 2,4% în anul 2027. Deși urmează aceeași tendință de reducere observată la nivel regional și național, valorile prognozate pentru județ rămân mai mari. În Regiunea Nord-Vest, rata șomajului este estimată să scadă de la 2,2% la 1,5%, iar la nivel național, de la 3,0% la 2,2%. Astfel, pe toată perioada analizată, Bistrița-Năsăud s-ar menține peste media regională și ușor peste media națională.

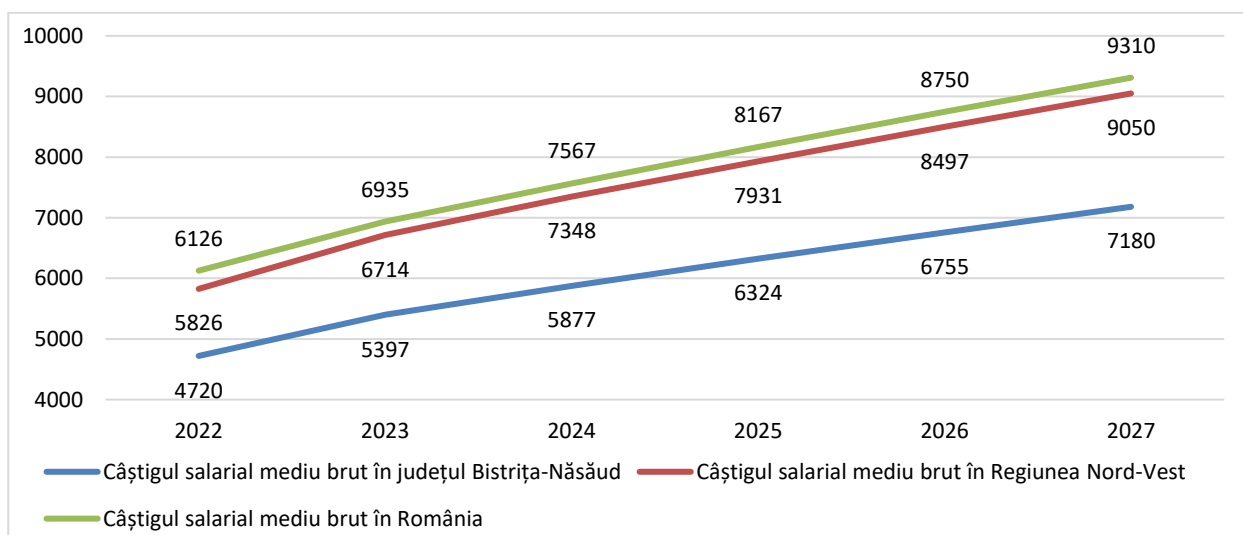
Fig. 2.3 DINAMICA PROGNOZATĂ A RATEI ȘOMAJULUI DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, REGIUNEA DE DEZVOLTARE NORD-VEST ȘI ROMÂNIA

Sursa: Comisia Națională de Strategie și Prognoză.

Tot în linie cu estimările CNSP, câștigul salarial mediu brut din Bistrița-Năsăud ar putea crește cu aproximativ 52,1% în perioada 2022–2027, de la 4.720 lei la 7.180 lei. În același interval, la nivelul Regiunii Nord-Vest se anticipează o majorare de circa 55,3% (de la 5.826 lei la 9.050 lei), la nivel național creșterea estimată fiind de 52% (de la 6.126 lei la 9.310 lei). Astfel, deși valorile salariale din județ vor rămâne sub mediile de la nivel regional și național, ritmul de creștere este comparabil, indicând o evoluție pozitivă a veniturilor salariale în Bistrița-Năsăud.

Fig. 2.4 DINAMICA PROGNOZATĂ A SALARIULUI MEDIU BRUT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, REGIUNEA DE DEZVOLTARE NORD-VEST ȘI ROMÂNIA

Sursa: Comisia Națională de Strategie și Prognoză.

Direcția în care se va îndrepta economia județului Bistrița-Năsăud în următorii ani depinde de măsurile ce vor fi întreprinse nu doar de către sectorul de afaceri și investiții, ci în

special de cele asumate de către administrația publică județeană și autoritățile publice locale, în raport cu mediul economic. Pe baza analizei contextului actual, a rezultatelor economice anterioare și a tendințelor identificate pentru perioada următoare, au fost conturate mai multe scenarii de dezvoltare, descrise în cele ce urmează.

SCENARIUL „DEZVOLTARE ZERO” („DO NOTHING”)

Acest scenariu presupune minima implicare a autorităților publice în susținerea mediului economic, ceea ce s-ar traduce, inevitabil, într-o capacitate limitată de transformare și progres. Administrațiile locale și județene își concentrează eforturile pe finalizarea proiectelor deja începute, fără a iniția intervenții noi și fără a adopta, în timp real, măsuri aliniate la nevoile în continuă schimbare ale agenților economici. În aceste condiții, sprijinul oferit sectorului privat este de natură mai de grabă administrativă, fără a prevedea intervenții suplimentare care să stimuleze dezvoltarea acestuia. Investițiile publice vizează în special interesul general al comunității, fără o viziune strategică orientată în direcția creșterii economice. Prin urmare, evoluția economică a județului se bazează preponderent pe eforturile individuale ale antreprenorilor și investitorilor, înregistrând un ritm lent de dezvoltare, apropiat de estimările curente ale Comisiei Naționale de Strategie și Prognoză.

SCENARIUL DE REFERINȚĂ („DO MINIMUM”)

În acest scenariu, administrația publică de la nivelul județului se implică mai vizibil în sprijinirea economiei județene, completând proiectele deja aflate în diverse etape de derulare cu câteva inițiative suplimentare, gândite pentru a facilita și/sau accelera dezvoltarea economică. Măsurile întreprinse de autoritățile locale și județene au în vedere susținerea antreprenoriatului, atragerea de investiții și întărirea capitalului uman, însă resursele limitate alocate în aceste scopuri limitează efectele acestor intervenții. Accentul este pus pe măsuri de tip soft, precum promovarea resurselor locale și a oportunităților existente, digitalizarea serviciilor publice sau consilierea antreprenorilor. Totuși, în lipsa unor forme integrate de sprijin și a unor portofolii diversificate de soluții, impactul economic rămâne sub potențialul maxim. În aceste condiții, este de așteptat ca economia județului să evolueze într-un ritm ușor superior estimărilor CNSP, însă fără schimbări majore în dinamica economică.

SCENARIUL DE DEZVOLTARE („DO SOMETHING”)

Acest scenariu reflectă o viziune ambițioasă de dezvoltare economică, în care administrația județeană și autoritățile locale își iau angajamentul de a contribui activ la stimularea antreprenoriatului autohton, atragerea investițiilor externe și consolidarea forței de muncă. Intervențiile propuse combină măsurile soft cu investiții în infrastructura și serviciile

publice, vizând crearea unui cadru favorabil pentru stimularea afacerilor din județ, atragerea capitalului străin și crearea de locuri de muncă atractive pentru locuitori. Autoritățile nu se limitează la sprijinirea sectoarelor tradiționale ale județului, ci stimulează și domeniile emergente, în special cele de specializare inteligentă și cele aliniate priorităților europene actuale – transformarea digitală și verde, economia bazată pe cunoaștere, industriile automatizate, agricultura sustenabilă, silvicultura circulară etc. Investițiile publice vizează modernizarea și extinderea infrastructurii de transporturi, telecomunicații și utilități, dezvoltarea facilităților de suport pentru afaceri și diversificarea serviciilor aferente, inclusiv în baza parteneriatelor public-private. Acest scenariu ar permite, astfel, o evoluție economică ce ar depăși estimările Comisiei Naționale de Strategie și Prognoză.

Proiecțiile aferente acestor scenarii sunt reflectate în indicatorii macroeconomici de mai jos, pornind de la estimările realizate de către CNSP, al căror orizont de timp este anul 2027.

Tabel 2.1 PROGNOZE ALE INDICATORILOR MACRO-ECONOMICI, ÎN FUNCȚIE DE SCENARIILE DE DEZVOLTARE

INDICATORI MACRO- ECONOMICI / SCENARIU DE DEZVOLTARE	U.M.	VALOAREA DE REFERINȚĂ (2022)	SCENARIUL "DO NOTHING"	SCENARIUL "DO MINIMUM"	SCENARIUL "DO SOMETHING"
PIB (prețuri curente)	miliarde lei	13.9	21.5	21.7	22
Populație ocupată	mii persoane	112.1	116.3	116.9	117.5
Număr mediu de salariați	mii persoane	65.9	72.4	73	73.9
Rata șomajului	%	3.2	2.4	2.2	2.0
Salariul mediu brut lunar	lei/salariat	4720	7180	7350	7550

Sursa: Prelucrare proprie, în baza datelor CNSP.

În sinteză, cele trei scenarii posibile ("Do Nothing", "Do Minimum", "Do Something") implică stabilirea următoarelor valori-țintă pentru principalii indicatori ai activității turistice din județul Bistrița-Năsăud, având ca orizont de prognoză anul 2030 (ultimul an pentru care acești indicatori pot fi estimați cu o marjă de eroare rezonabilă):

Indicatori macro-economici / Scenariu de dezvoltare	U.M.	Valoarea de referință / anul 2024	Scenariul "Do Nothing" / anul 2030	Scenariul "Do Minimum" / anul 2030	Scenariul "Do Something" / anul 2030
Număr structuri de cazare (total județ)*	număr	199	199	230	325
Număr locuri de cazare (total județ)*	locuri	4572	4572	5400	6500
Capacitate de cazare existentă (total județ)*	Locuri- zile	1668780	1668780	1971000	2372500
Număr structuri de cazare de 4 și 5 stele / flori / margarete (total județ)**	Număr	41	41	50	65
Număr locuri de cazare în structuri de primire de 4 și 5 stele / flori / margarete (total județ)**	locuri	935	935	1100	1430
Număr structuri turistice cu funcțiuni de alimentație publică clasificate (total județ)**	Număr	89	89	95	120
Număr structuri turistice cu funcțiuni de alimentație publică clasificate de 4 și 5 stele (total județ)**	Număr	6	6	10	17
Sosiri turiști (total)*	Număr	119063	119063	135000	165000
Înnoptări turistice/nopti-cazare realizate (total județ)*	Număr	210944	210944	1650000	1950000
Durata medie a sejurului (media județ)	Număr zile	1,77	1,77	2,0	2,5
Stațiuni turistice de interes național	Număr	1	1	2	3
Stațiuni turistice de interes local	Număr	3	3	4	6
Pârții schi omologate (total județ)**	Număr	3	3	5	8
Pârții schi omologate (total județ)**	Km	2,85	2,85	4,0	10
Instalații de transport pe cablu (total județ)**	Număr	2	2	4	8
Trasee montane omologate (total județ)**	Număr	44	44	50	60

Parcuri distracție/aventură/aqua park (total județ)	Număr	5	5	7	10
Centre wellness&SPA/balneo SPA, piscine/facilități natație	Număr	15	15	18	25
Localități/destinații care dețin centre/dotări/facilități de agrement-divertisment, centre echitație etc. (total județ)	Număr	6	6	8	10
Centre de informare turistică (total județ)**	Număr	2	2	4	7
Agenții turistice**	Număr	25	25	30	40
Destinații ecoturistice (total) **	Număr	0	0	1	3
Organizații de Management al Destinației (OMD) **	Număr	0	0	1	2
Puncte gastronomice (total județ)***	Număr	27	27	35	50
Produse tradiționale înregistrate în Registrul național al produselor tradiționale (RNPT) (total județ)***	Număr	32	32	40	55

Pe baza studiului ESPON 2019 „Cadrul teritorial de referință pentru Europa” (A Territorial Reference Framework for Europe) s-au identificat pentru județul Bistrița-Năsăud două scenarii de dezvoltare privind structura activităților economice:

- *Scenariul de referință „Muddling-through”* - Acest scenariu a fost modelat folosind modelul MASST4 și se bazează pe demografia stabilă, creșterea îmbătrânirii populației și migrație, iar din punct de vedere macroeconomic pe ipoteza conform căreia schimbările structurale intervenite în timpul crizei vor rămâne predominante și în viitor. Scenariul în ansamblu este caracterizat de schimbări politice care pretind mai degrabă să repare decât să reformeze structurile guvernamentale. Conform acestui scenariu la nivelul statelor Central și Est-Europene CEE în perioada 2018-2035 creșterea medie anuală a PIB-ului va fi de 1,72%, a productivității 0,75%, iar a ocupării forței de muncă 0,38% (ESPON, 2019), ratele anuale de creștere fiind mai ridicate decât în cazul statelor EU-15. Acest scenariu nu favorizează regiunea Nord-Vest și județul Bistrița-Năsăud, având în vedere că rata de creștere a PIB-ului pe cap de

locuitor la nivelul regiunilor din România ar rămâne neschimbată în 2035, iar în majoritatea regiunilor din țările Europei de Nord, dar și a celor din Europa Centrală vor înregistra valori mai ridicate.

- *Scenariul „Enabling Cooperation” (încurajarea cooperării)* - Acest scenariu a fost conceput pentru a arăta o evoluție pozitivă a scenariului „Muddling-through” prin urmărirea unei cooperări teritoriale de succes între statele membre, dar și între regiuni și orașe, eliminând într-o anumită măsură barierele legislative și instituționale în calea cooperării. Acest scenariu urmărește creșterea cooperării, guvernanta mai bună și dezvoltare tehnologică. Conform acestui scenariu va exista o redistribuire a bugetului european în favoarea securității, migrației, fluxuri comerciale mai mari între țările europene, exporturi mai mari, rețele mai puternice de cooperare între orașe etc. Acest scenariu favorizează regiunea Nord-Vest și județul Bistrița-Năsăud. Din 2018 până în 2035 media anuală a PIB-ului regional va înregistra o creștere sub 0,17%. Deși această creștere este sub cea prognozată pentru restul regiunilor din România (între 0,29-0,45%), prezintă o evoluție mai bună decât în cazul scenariului anterior și ar permite județului Bistrița-Năsăud ca până în anul 2035 să ajungă din urmă media UE și să reducă decalajul față de aceasta.

3. TENDINȚE ÎN STRUCTURA TERITORIULUI

Infrastructuri tehnice majore

Pentru județul Hunedoara se propun următoarele scenarii de dezvoltare a infrastructurii de transport rutier și feroviar pentru următorul deceniu:

Scenariul de Referință („Do Minimum”) are în vedere finalizarea proiectelor aflate în derulare și pentru care există surse de finanțare. În această situație, se prevăd următoarele aspecte: odată cu finalizarea lucrărilor de modernizare, calitatea asfaltului se va îmbunătăți semnificativ, ceea ce va duce la reducerea timpului de deplasare. De asemenea, modernizarea podurilor și podețelor incluse în proiectele de dezvoltare va spori siguranța circulației. Totuși, anumite zone din județ vor rămâne greu accesibile. Construirea drumului de mare viteză va contribui la descongestionarea traficului din județ, reducând astfel timpul de deplasare și oferind o alternativă eficientă pentru șoferii care tranzitează județul.

Scenariul de Dezvoltare („Do Something”) presupune finalizarea proiectelor de investiții publice aflate în desfășurare, precum și implementarea celor propuse, având ca obiectiv principal îmbunătățirea infrastructurii și a serviciilor de transport din județ. Prin realizarea acestor proiecte, se estimează o creștere semnificativă a nivelului de dezvoltare al județului, cu beneficii directe pentru mobilitate. Crearea unui sistem de transport multimodal va permite integrarea eficientă a diverselor moduri de transport, ceea ce va spori accesibilitatea și conectivitatea între localitățile județului. Aceasta va facilita deplasările rapide și sigure, reducând timpii de așteptare și congestionarea traficului din Bistrița. Pe termen lung, implementarea acestui sistem va contribui la fluidizarea traficului urban și la optimizarea rețelei de transport, cu efecte pozitive asupra economiei locale și asupra calității vieții cetățenilor.

Proгноza cerințelor de apă s-a elaborat în anul 2014 pentru orizontul de timp 2020 - 2030. Pentru realizarea prognozei cerințelor de apă pentru anul 2030 a fost aplicată „Metodologia de prognoză a cerințelor de apă ale folosințelor”, elaborată în cadrul Institutului Național de Hidrologie și Gospodărire a Apelor, metodologie aplicată în elaborarea Planului Național de Amenajare a Bazinelor Hidrografice, parte componentă a Schemei Directoare de Amenajare și Management a Bazinelor Hidrografice.

Tabel 3.1 PROGNOZA CERINȚEI DE APĂ PENTRU ANUL 2030

Folosința de apă	Cerința de apă (mil. mc)
2030	

Populație	2.097
Industrie	7.383
Irigații	1.689
Zootehnie	164
Acvacultură/piscicultură	949
Total România	12.282

Gospodărirea apelor

Scenariul 1 – Dezvoltare echilibrată

- Reabilitarea sistemelor existente de captare și distribuție a apei.
- Consolidarea digurilor și acumulărilor pentru protecție împotriva viiturilor.
- Monitorizarea calității apei și întreținerea cursurilor de apă.

Scenariul 2 – Dezvoltare integrată și sustenabilă

- Implementarea unui sistem integrat de gestionare a apei pentru consum, irigații și protecția împotriva inundațiilor.
- Creșterea suprafețelor irigate prin modernizarea infrastructurii.
- Implementarea soluțiilor verzi de retenție și filtrare a apei.

Scenariul 3 – Dezvoltare accelerată

- Construirea de noi acumulări și canale de colectare.
- Extinderea rapidă a sistemelor de irigații și protecție a localităților.
- Proiecte de desalinizare/filtrare avansată pentru apă potabilă în zone critice.

Îmbunătățiri funciare

Scenariul 1 – Consolidare

- Reabilitarea sistemelor existente de drenaj și irigații.
- Lucrări antierozionale în zonele colinare și montane.
- Organizarea utilizatorilor de apă pentru irigații.

Scenariul 2 – Modernizare și eficiență

- Digitalizarea rețelelor de irigații și drenaj.
- Implementarea lucrărilor de stabilizare a versanților și împăduriri.
- Crearea de proiecte integrate cu agricultura și infrastructura rutieră.

Scenariul 3 – Dezvoltare pilot și replicabilă

- Amenajarea unor zone pilot pentru irigații și desecări eficiente.
- Testarea unor tehnologii inovative de combatere a eroziunii solului.

- Extinderea proiectelor de succes la scară județeană.

Alimentare cu apă și canalizare

Scenariul 1 – Consolidare

- Reabilitarea rețelelor de apă și canalizare existente.
- Reducerea pierderilor și modernizarea stațiilor de pompare.

Scenariul 2 – Extindere progresivă

- Extinderea rețelelor către localitățile izolate sau periferice.
- Implementarea de stații de epurare noi în comunități rurale și urbane mici.

Scenariul 3 – Dezvoltare durabilă și inteligentă

- Implementarea unor sisteme de management inteligent al apei (smart water).
- Utilizarea energiei regenerabile pentru funcționarea stațiilor de epurare.
- Promovarea reutilizării apelor uzate pentru irigații.

Alimentare cu energie electrică

Scenariul 1 – Modernizare și întreținere

- Reabilitarea rețelelor electrice existente.
- Reducerea pierderilor și creșterea fiabilității alimentării.

Scenariul 2 – Extindere și diversificare

- Extinderea rețelelor către zonele izolate sau noi dezvoltări.
- Integrarea microcentralelor locale (hidro, fotovoltaic) pentru autonomie parțială.

Scenariul 3 – Dezvoltare verde

- Implementarea unui sistem smart-grid și monitorizare digitală.
- Creșterea ponderii energiei regenerabile în mixul județean.
- Proiecte pilot pentru autonomie energetică locală în comunități rurale.

Telecomunicații

Scenariul 1 – Extindere rețele tradiționale

- Modernizarea rețelelor fixe și a infrastructurii de internet.
- Creșterea acoperirii în localitățile rurale.

Scenariul 2 – Digitalizare și conectivitate

- Extinderea rețelelor de fibră optică.
- Implementarea de hotspoturi și soluții wireless pentru zone greu accesibile.

Scenariul 3 – Smart și integrat

- Implementarea unei infrastructuri smart-city în reședința de județ.
- Extinderea serviciilor digitale pentru administrație, școli și sănătate.
- Dezvoltarea de platforme integrate pentru gestionarea datelor județene.

Salubritate și managementul deșeurilor

Scenariul 1 – Consolidare

- Modernizarea și eficientizarea sistemelor de colectare și transport al deșeurilor, inclusiv prin introducerea de containere inteligente și vehicule specializate.
- Reabilitarea controlată a depozitelor existente, cu accent pe conformarea la standardele de mediu și reducerea impactului negativ asupra solului și apelor.

Scenariul 2 – Extindere și eficiență

- Extinderea serviciilor de colectare în toate localitățile, inclusiv în mediul rural, pentru a asigura acoperire completă.
- Implementarea graduală a sistemelor de sortare și reciclare la nivel local, corelate cu programe de informare și educare a populației.

Scenariul 3 – Dezvoltare durabilă și circulară

- Crearea de stații de compost și centre regionale integrate pentru tratarea deșeurilor biodegradabile și reciclarea materialelor recuperabile.
- Lansarea de proiecte pentru valorificarea energetică a deșeurilor biodegradabile, cu integrarea în sistemele locale de producere a energiei verzi.
- Implementarea unor sisteme digitale de monitorizare și raportare, pentru creșterea transparenței și evaluarea continuă a eficienței și a impactului asupra mediului.

Alimentare cu gaze naturale

Scenariul 1 – Consolidare

- Reabilitarea și modernizarea rețelelor de gaze existente în localitățile unde acestea funcționează.
- Extinderea treptată a rețelei de distribuție către comunele limitrofe municipiului Bistrița.
- Crearea unor centre de distribuție locale pentru îmbunătățirea continuității serviciului.

Scenariul 2 – Extindere accelerată

- Realizarea de noi magistrale și stații de reglare pentru conectarea localităților rurale la rețeaua națională de gaze.

- Asigurarea accesului la gaze naturale pentru gospodării și agenți economici din cel puțin 70% din localitățile județului până în 2035.
- Corelarea extinderilor cu dezvoltarea rețelelor de apă, canalizare și drumuri, pentru optimizarea investițiilor.

Scenariul 3 – Dezvoltare sustenabilă și alternativă

- Implementarea unor proiecte pilot de gaze verzi (biometan din deșeuri agricole și zootehnice, hidrogen verde injectat în rețea).
- Adaptarea infrastructurii la cerințele de tranziție energetică și reducerea dependenței de resursele convenționale.
- Promovarea soluțiilor mixte: rețea clasică + producție locală de biometan/hidrogen pentru comunitățile rurale.

Infrastructuri de servicii publice

Din perspectiva educației, va continua tendința de scădere a populației școlare în majoritatea centrelor urbane și comunelor din județ, direct proporțională cu scăderea sau stagnarea ratei natalității, și cu creșterea ratei emigrației. Unele unități de învățământ, cu un număr mic de elevi, s-ar putea închide sau comasa cu alte unități de învățământ. Pe de altă parte, o latură pozitivă care poate fi prognozată ar fi creșterea constantă a gradului de dotare a unităților de învățământ din județul Bistrița-Năsăud, și reabilitarea succesivă a mai multor clădiri care adăpostesc unități de învățământ, asigurând astfel condiții tot mai bune pentru desfășurarea procesului educațional. În acest sens, conform informațiilor oferite de Consiliul Județean Bistrița-Năsăud, urmează să fie implementate proiecte cu scopul de a îmbunătăți actul educațional: dotarea cu echipamente digitale a unui număr de 5 unități de învățământ special din județul Bistrița-Năsăud în vederea dezvoltării competențelor digitale ale elevilor; dotarea cu mobilier, echipamente și materiale didactice, echipamente sportive, materiale specifice a unui număr de 5 unități de învățământ special din județul Bistrița-Năsăud și a cabinetelor școlare de asistență psihopedagogică și terapii specifice gestionate de Centrul Județean de Resurse și de Asistență Educațională Bistrița-Năsăud (CJRAE) din municipiul Bistrița, în vederea îmbunătățirii condițiilor de învățare a elevilor și crearea unor condiții optime de desfășurare a procesului educațional și terapeutic; dotarea cu echipamente digitale, echipamente și materiale didactice specifice calificărilor profesionale a unui atelier de practică din cadrul unității de învățământ profesional și tehnic, Școala Profesională Specială „Sfânta Maria” Bistrița, în vederea dezvoltării

abilităților practice ale elevilor; renovarea energetică a mai multor clădiri: Centrul Școlar de Educație Incluzivă Beclean, Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 1 Bistrița, Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 2 Bistrița, Școala Profesională „Sfânta Maria” Bistrița.

O altă tendință pozitivă este scăderea constantă a ratei abandonului școlar, ca urmare a creșterii nivelului de trai al populației și a îmbunătățirii accesului la educație a elevilor proveniți din medii defavorizate.

În privința educației, se are în vedere creșterea calității serviciilor educaționale la toate nivelurile, prin îmbunătățirea constantă a gradului de dotare al unităților de învățământ, precum și prin atragerea și menținerea unui personal didactic calificat și suficient la toate materiile.

Un alt scenariu de dezvoltare, care deja s-a confirmat parțial în perioada de pandemie, este creșterea nivelului de digitalizare în toate unitățile de învățământ.

Pentru un învățământ modern și de calitate, este nevoie și de un număr tot mai mare de consilieri școlari, care să ofere asistență și consiliere elevilor și uneori chiar părinților, în vederea prevenirii și combaterii unor situații dificile, inclusiv a abandonului școlar.

De asemenea, este nevoie de corelarea și armonizarea ofertei educaționale din învățământul universitar, liceal și profesional cu necesitățile de pe piața muncii și cu nevoile de dezvoltare ale tinerei generații. În acest sens, sunt foarte utile parteneriatele dintre unitățile de învățământ și potențialii angajatori din sfera publică și privată, inclusiv în vederea desfășurării de practici instituționale (de tip internship) a elevilor și studenților în cadrul instituțiilor publice sau firmelor private.

Trebuie avută în vedere, pe de altă parte, și dezvoltarea programelor de educație non-formală, a celor de reconversie profesională și a celor de educație pe tot parcursul vieții, care să fie capabile să ajute populația să se adapteze la schimbările permanente de pe piața muncii, într-o societate tot mai dinamică.

Din perspectiva infrastructurii de sănătate, la fel ca și în alte domenii, se poate anticipa o concentrare tot mai mare a serviciilor medicale de specialitate în municipiul Bistrița, o îmbunătățire a gradului de dotare a unităților spitalicești, dar și a cabinetelor medicale, inclusiv a celor stomatologice. Astfel, tot conform informațiilor oferite de Consiliul Județean Bistrița-Năsăud, urmează să fie implementate proiecte cu scopul de a îmbunătăți serviciile medicale: dotarea Ambulatoriului Integrat din cadrul Spitalului Clinic Județean de Urgență Bistrița, investiții în infrastructura laboratorului de microbiologie din cadrul unității sanitare publice- Spitalul Clinic Județean de Urgență Bistrița, investiții în infrastructura publică a unității sanitare publice de interes județean care diagnostichează și tratează cancerul – Spitalul Clinic Județean de Urgență

Bistrița, extinderea pavilionului Spitalului Clinic Județean de Urgență Bistrița prin construirea unei clădiri noi.

Din perspectiva infrastructurii de sănătate, un scenariu favorabil, care deja se întrevăde, este construcția de noi unități spitalicești, dotate cu tehnologie modernă, în clădiri construite în acest scop, menite a asigura o îngrijire medicală la cele mai înalte standarde. Construirea unor noi corpuri la Spitalul Clinic Județean de Urgență Bistrița și dotarea acestuia cu tehnologie de ultimă generație, prin eforturile Consiliului Județean, va reprezenta un însemnat pas înainte în asigurarea asistenței medicale de specialitate pentru pacienții cu boli acute. În același timp, se vor elibera spații absolut necesare în celelalte unități spitalicești, care vor continua să funcționeze, la alți parametri.

Totodată, se poate prognoza o îmbunătățire a accesului populației la serviciile medicale de bază, cu precădere a populației din mediul rural. Aceasta se poate realiza și ca urmare a unei infrastructuri de transport și comunicații mai bună, dar și ca urmare a acoperirii necesarului de medici de familie în mediul rural, și a altor maniere alternative de a asigura actul medical (caravane medicale, telemedicină) în spațiile mai greu accesibile. Din păcate, accelerarea procesului de îmbătrânire demografică, cu precădere în spațiul rural, va însemna o creștere a morbidității și totodată un număr tot mai ridicat de cazuri care necesită tratament specializat, ceea ce va accentua presiunea asupra facilităților medicale existente.

Pe termen lung, se poate previziona o dezvoltare calitativă a serviciilor medicale din spitale și din cabinetele medicale specializate, prin îmbunătățirea gradului de dotare cu aparatură medicală, precum și prin atragerea și menținerea unui personal medical calificat, în număr suficient, și a unui personal mediu sanitar competent și suficient. Totodată, scenariul optimist (de dezvoltare) ar presupune și dezvoltarea serviciilor medicale de bază în mediul rural, dar și construcția de așezăminte medico-sociale pentru persoanele vârstnice vulnerabile.

În domeniul asistenței sociale, una dintre tendințele pozitive este creșterea numărului de furnizori de servicii sociale din județul Bistrița-Năsăud. O astfel de creștere este una binevenită, în contextul necesităților actuale din domeniul asistenței sociale. Totodată, se poate prognoza o creștere a cooperării între serviciile publice de asistență socială și furnizorii privați de servicii sociale, fapt care ar fi în beneficiul persoanelor vizate de aceste servicii.

În domeniul asistenței sociale, scenariul favorabil vizează dezvoltarea infrastructurii de asistență socială, și totodată creșterea calității serviciilor sociale din județul Bistrița-Năsăud, prin creșterea numărului de furnizori de servicii sociale, atât publici, cât și privați, și prin creșterea

numărului de angajați în domeniul asistenței sociale. De asemenea, este necesară consolidarea și dezvoltarea serviciilor adresate persoanelor cu dizabilități.

Din perspectiva infrastructurii sportive, există o tendință de creștere a numărului de structuri sportive, dar și de concentrare a acestora în mediul urban, cu precădere în municipiul Bistrița. Cele mai populare ramuri sportive rămân sporturile de echipă (fotbalul, handbalul), dar și unele sporturi individuale, cu un număr ridicat de practicanți (atletismul, tenisul, schiul) și cu numeroase structuri sportive care au secții dedicate acestor ramuri.

Tendențele de dezvoltare a infrastructurii sportive sunt evidente, cel mai recent exemplu în acest sens fiind inaugurarea noii săli polivalente aflată la periferia municipiului Bistrița în luna august a anului 2022. O modalitate de susținere a dezvoltării domeniului sportului la nivel județean este reprezentată de finanțarea proiectelor de activitate sportivă, de către Consiliul Județean. Totodată, majoritatea cluburilor sportive vor aplica pentru fonduri în vederea aplicării propriilor proiecte de dezvoltare sportivă. Din acest punct de vedere, sportul la nivelul județului Bistrița-Năsăud se va putea dezvolta și mai mult, atât la nivel de sport de masă, cât și ca sport de mare performanță. De asemenea, în acest sens se are în vedere construirea unui nou stadion la periferia municipiului Bistrița. Acesta va fi compus din sală de sport cu spații de cazare și terenurile de sport exterioare, bază sportivă de tip 1, precum și pistă de atletism. Stadionul va fi destinat, în principal, disciplinelor de fotbal și rugby și va cuprinde locuri pentru spectatori, VIP, media și locuri pentru persoanele cu dizabilități.

Infrastructura de agrement va cunoaște o dezvoltare constantă, după cum arată tendințele actuale, și după felul în care crește cererea pentru serviciile de agrement. Județul Bistrița-Năsăud dispune de un patrimoniu natural și cultural valoros, care poate reprezenta un atu important în vederea diversificării ofertei de agrement în viitor.

Dezvoltarea infrastructurii de agrement va fi corelată cu cererea tot mai ridicată pentru agrement, cu precădere din partea locuitorilor din mediul urban. Din fericire, județul Bistrița-Năsăud dispune de toate atuurile naturale și culturale necesare dezvoltării în continuare a infrastructurii de agrement, mai ales în stațiunile existente și în ariile montane.

Tendențele sunt pozitive și în privința anumitor manifestări culturale. Numărul de spectatori din cinematografe a crescut constant, odată cu creșterea și numărului de cinematografe și modernizarea acestora, ceea ce sugerează o cerere ridicată în acest sens. Manifestările și evenimentele culturale, inclusiv festivalurile și concertele, au revenit în forță după încheierea pandemiei, și se bucură de o audiență în creștere.

Pe de altă parte, prognozele nu sunt neapărat dintre cele mai optimiste în privința muzeelor și bibliotecilor. Muzeele din județ au un număr redus de vizitatori, și dezinteresul față de colecțiile muzeale tradiționale este tot mai ridicat în rândul potențialilor vizitatori. O situație și mai gravă se înregistrează în cazul bibliotecilor, ale căror fonduri de carte sunt tot mai învechite, ca urmare a unui buget limitat, iar numărul de cititori este în continuă scădere.

În domeniul culturii, tendințele pozitive înregistrate pentru anumite forme de cultură vor continua și se vor materializa prin audiențe tot mai ridicate sau constant ridicate în cazul cinematografeilor. Muzeele și colecțiile publice din județ vor fi nevoite să se adapteze cerințelor unui public tot mai exigent pentru a-și recâștiga vizitatorii. De asemenea, Biblioteca Județeană „George Coșbuc” și celelalte biblioteci publice și școlare din județ vor trebui să găsească căile cele mai potrivite și mai adecvate pentru a aduce din nou cititorii la bibliotecă.

Evenimente precum Festivalul „Povestea Vinului”, Festivalul Biolavandei, Festivalul Usturoiului, Festivalul Internațional de Film „Pasaje” vor continua să se desfășoare periodic și să se bucure de un real succes în rândul publicului.

Infrastructura religioasă cunoaște o dezvoltare fără precedent, încă începând din anii 1990, iar situația pare să continue și în viitor. Se vor construi noi lăcașe de cult, de care să beneficieze locuitorii din anumite zone mai slab deservite în acest sens. Pe de altă parte, va crește importanța culturală, istorică și turistică a lăcașelor de cult, mai ales a celor a căror funcție religioasă este în prezent una secundară, cum este cazul bisericilor evanghelice de confesiune augustină sau a sinagogii.

Infrastructura religioasă se va amplifica, prin construcția de noi lăcașuri de cult în zonele mai slab deservite. Numeroase lăcașuri de cult mai vechi (în special bisericile evanghelice de confesiune augustină și sinagoga) își vor consolida funcția culturală, istorică și turistică, în detrimentul celei religioase, rămasă în plan secundar, odată cu emigrarea sau dispariția celei mai mari părți a credincioșilor.

Din perspectiva infrastructurii de ordine publică, securitate, pază și intervenții în situații de urgență se prevăd îmbunătățiri, fiind în pregătire două proiecte, în perioada 2025-2035 și anume crearea a două noi subunități de pompieri, una la Teaca și alta la Reteag (comuna Pentru Rareș).

Din perspectiva infrastructurii de ordine publică, securitate, pază și protecție și intervenții în situații de urgență, instituțiile abilitate în vederea menținerii ordinii publice, a securității, pazei și protecției, și a intervențiilor în situații de urgență, precum Inspectoratul de Poliție al Județului Bistrița-Năsăud, Inspectoratul de Jandarmi Județean „Gelu Voievod” Bistrița-

Năsăud, polițiile de proximitate (Poliția Locală) și Inspectoratul pentru Situații de Urgență Bistrița-Năsăud trebuie să coopereze mai bine în vederea prevenirii și combaterii fenomenelor infracționale și pentru intervenții eficiente în situații de urgență.

Patrimoniu

Ca alternative de dezvoltare propuse pentru conservarea naturii semnalăm 3 potențiale scenarii:

Scenariul 1: Conservare minimă (status quo îmbunătățit) presupune menținerea cadrului instituțional și operațional actual, cu aplicarea unor intervenții punctuale. Activitățile de conservare ar continua în forma lor actuală, fiind prioritizate doar acele arii naturale protejate care dispun deja de planuri de management aprobate. Principalele avantaje ale acestui scenariu constă în costurile relativ reduse necesare pentru implementare, precum și în nevoia minimă de intervenții administrative sau restructurări instituționale. Totuși, această abordare menține dezechilibrele existente în acoperirea teritorială cu arii protejate. În plus, persistă riscul degradării continue a habitatelor și speciilor în zonele fără planuri de management și se menține o capacitate scăzută de reacție în fața presiunilor și amenințărilor ecologice, fie ele naturale sau antropice.

Scenariul 2: Dezvoltare moderată propune consolidarea cadrului actual de protecție a ariilor naturale prin completarea și actualizarea tuturor planurilor de management, inclusiv pentru acele zone care nu dispun încă de astfel de documente. În paralel, se prevede crearea unei baze de date spațiale integrate la nivel județean, care să permită o monitorizare eficientă a stării ariilor protejate și a biodiversității asociate. Totodată, scenariul vizează creșterea finanțării pentru instituțiile responsabile cu administrarea ariilor protejate, în special ANMP Bistrița-Năsăud și RNP ROMSILVA, precum și instruirea proprietarilor de terenuri ale căror suprafețe sunt incluse în situri Natura 2000, pentru a le clarifica drepturile și obligațiile. Printre avantajele acestui scenariu se numără uniformizarea administrării ariilor protejate, o mai mare eficiență în conservarea biodiversității și consolidarea cooperării interinstituționale la nivel local și regional. Cu toate acestea, implementarea sa necesită resurse financiare și umane suplimentare, iar aplicarea măsurilor propuse se va face gradual, pe o perioadă extinsă de timp, implicând o bună planificare și coordonare între actorii implicați.

Scenariul 3: Dezvoltare sustenabilă activă – conservare și valorificare responsabilă propune un model integrat de dezvoltare care urmărește combinarea conservării biodiversității cu valorificarea durabilă a resurselor naturale, în beneficiul comunităților locale. Se pune accent

pe echilibrul dintre protecție și utilizare, încurajând implicarea comunităților în activități ecoturistice, care contribuie la diversificarea rurală și la reziliența climatică. Scenariul este compatibil cu principalele linii de finanțare europene dedicate tranziției verzi. Pentru a gestiona riscurile potențiale, sunt prevăzute măsuri precum reglementarea fluxurilor turistice prin sisteme de rezervare și limitarea capacității de vizitare, realizarea de studii de impact detaliate pentru prevenirea unor conflicte, precum și implementarea unor sisteme de monitorizare în timp real pentru a detecta rapid presiunile asupra biodiversității și a permite intervenții prompte.

Evoluția patrimoniului cultural și a peisajelor culturale din județul Bistrița-Năsăud este direct dependentă de calitatea politicilor publice și de nivelul de implicare al autorităților și comunităților locale. În lipsa unor măsuri ferme de protejare și valorificare, tendințele actuale de degradare a monumentelor istorice, de diminuare a arhitecturii vernaculare și de transformare haotică a peisajelor culturale riscă să se accentueze. Prognozele indică necesitatea consolidării capacității instituționale și financiare, precum și a unor programe de educație culturală pentru a asigura transmiterea patrimoniului mobil și imaterial către generațiile viitoare.

În același timp, dinamica socio-economică a județului – caracterizată prin migrația populației, îmbătrânirea demografică și presiunea dezvoltărilor rezidențiale – poate fi convertită într-o oportunitate prin valorificarea patrimoniului ca resursă pentru turism cultural, agroturism și economie creativă. Pe termen mediu și lung, un cadru coerent de reglementare urbanistică și integrarea patrimoniului în strategiile de dezvoltare teritorială reprezintă condiții esențiale pentru creșterea atractivității județului.

Scenariul de Referință („Do Minimum”)

Acest scenariu ia în considerare aplicarea unor măsuri minimale, menite doar să prevină degradările ireversibile ale patrimoniului construit, mobil, imaterial și ale peisajelor culturale:

- La nivel instituțional: menținerea unor servicii de supraveghere și control pentru monitorizarea stării patrimoniului; adoptarea unor politici de protecție care să conserve starea actuală a obiectivelor; delimitarea minimală a zonelor protejate.
- La nivel individual: intervenții punctuale de reparații/întreținere realizate de proprietari; promovarea izolată a unor zone cu potențial cultural și natural; inițiative locale nesistematice de valorificare a tradițiilor și obiceiurilor.

Acest scenariu ar conduce la menținerea unei părți din resurse, dar fără a crea premisele pentru o dezvoltare integrată și durabilă.

Scenariul Alternativ Intermediar („Do Medium”)

Acest scenariu reprezintă o variantă de tranziție între măsurile minimale și cele optime de dezvoltare, prin care patrimoniul cultural și peisajele culturale ale județului sunt protejate și valorificate selectiv, în funcție de resursele disponibile și de gradul de implicare al comunităților. El este caracterizat de un nivel moderat de intervenție, bazat pe prioritizarea unor obiective cu impact semnificativ la scară locală și județeană.

- La nivel instituțional: sunt avute în vedere reactualizări parțiale ale documentațiilor urbanistice, cu delimitarea unor zone construite protejate în localitățile cu valoare ridicată, precum Bistrița, Năsăud și Sângeorz-Băi; implementarea unor programe pilot pentru restaurarea și punerea în valoare a câtorva monumente reprezentative; inițierea unor parteneriate transjudețene pentru circuite culturale tematice, dar cu aplicabilitate limitată la obiective consacrate (ex. biserici de lemn, castele).
- La nivel individual: proprietarii și comunitățile locale beneficiază de sprijin financiar parțial pentru lucrări de reparații și întreținere; tradițiile și meșteșugurile sunt promovate prin evenimente locale și proiecte educaționale în școli, însă fără a acoperi integral teritoriul județului; implicarea comunităților se realizează prin acțiuni sporadice, adesea legate de evenimente punctuale (festivaluri, aniversări culturale).

Acest scenariu intermediar asigură conservarea unui nucleu valoros de patrimoniu, menține vie memoria culturală și creează premise pentru dezvoltări ulterioare, dar nu reușește să genereze o schimbare sistemică la nivelul județului. Astfel, impactul pozitiv este vizibil în anumite zone prioritare, în timp ce alte areale cu valori culturale importante rămân vulnerabile la degradare și subutilizare.

Scenariul de Dezvoltare („Do Something”)

Scenariul optim pentru județul Bistrița-Năsăud presupune implementarea unor măsuri consistente și coordonate, atât la nivel instituțional, cât și individual, vizând protejarea și valorificarea patrimoniului:

- La nivel instituțional: elaborarea și reactualizarea documentațiilor urbanistice (PUG/PUZCP) cu integrarea zonelor protejate; implementarea unor proceduri de management al riscurilor pentru monumentele vulnerabile; includerea în programele de investiții a proiectelor de punere în valoare a arhitecturii vernaculare și a peisajelor culturale; cooperare transregională pentru circuite culturale comune (ex. biserici fortificate, castele, sate grănicerești).

- La nivel individual: păstrarea și transmiterea meșteșugurilor și tradițiilor; implicarea comunităților în inițiative culturale și proiecte de turism responsabil; formarea de asociații locale pentru promovarea peisajelor culturale și atragerea de fonduri externe.

Prin aplicarea acestui scenariu, patrimoniul județului nu este doar conservat, ci devine o resursă activă pentru dezvoltare teritorială, turism cultural și consolidarea identității comunităților locale.

Factorii de mediu

Scenariile de dezvoltare avute în vedere în raport cu componentele cadrului natural au la bază două posibile atitudini și comportamente ale componentei antropice :

- *Scenariul pasiv/atitudinea pasivă*, cu un comportament constatativ urmat de un model de dezvoltare reactiv (reacție post-factum)
- *Scenariul activ/atitudinea activă și proactivă*, cu un comportament adaptiv, bazat pe valorificarea experiențelor, pe valorificarea progreselor științifice și a celor tehnice, urmat de un model de dezvoltare proactiv, în care se prioritizează sustenabilitatea.

Componenta substrat și sol

Scenariul pasiv în raport cu problematica substratului ar presupune neimplicarea autorităților în gestionarea problematicei exploatărilor de resurse, fapt ce ar contravine politicilor de mediu ale României. Printre consecințele unei astfel de situații s-ar număra extinderea brownfield-urilor miniere și industriale, cu efecte negative atât la nivelul factorilor biotici cât și în raport cu componenta antropică.

În scenariul alternativ se presupune asumarea unei atitudini proactive din partea autorităților, cu adoptarea unor coduri de bune practici în domeniul reconversiei zonelor miniere, astfel încât odată cu încetarea activității extractive să fie implementate acele măsuri și acțiuni menite a restabili o stare environmentală cât mai apropiată de cea naturală (ex. continuarea și completarea unor proiecte de reconversie a brownfieldurilor, de tipul CABERNET).

Componenta meteo-climatică și hidrică

Un scenariu pasiv în ceea ce privește gestionarea riscurilor meteo-climatice și hidrologice ar presupune o neimplicare activă a autorităților în implementarea măsurilor de adaptare și atenuare a efectelor schimbărilor climatice. Aceasta ar contraveni strategiilor naționale și internaționale de protecție a mediului și ar putea conduce la amplificarea fenomenelor climatice extreme, precum valurile de căldură, inundațiile și secetele. Neimplicarea

autorităților ar putea duce la creșterea frecvenței și severității acestor fenomene, afectând atât sănătatea populației, cât și infrastructura și ecosistemele naturale din județ.

Într-un scenariu alternativ, se presupune adoptarea unei abordări proactive din partea autorităților locale și naționale, cu implementarea unui set de bune practici pentru gestionarea riscurilor meteo-climatice și hidrologice. Acest scenariu ar include măsuri concrete de adaptare la schimbările climatice, precum:

- Crearea și implementarea unor coduri de bune practici în proiectele de infrastructură pentru gestionarea apelor pluviale și prevenirea inundațiilor: Aceste coduri ar trebui să includă modernizarea sistemelor de canalizare, construirea unor bazine de retenție pentru apa pluvială și dezvoltarea unor soluții de drenaj adaptate la volumul crescut de precipitații, pentru a preveni inundațiile în zonele urbane și rurale.
- Dezvoltarea de soluții sustenabile pentru reducerea stresului termic în mediul urban: Extinderea spațiilor verzi, folosirea materialelor „cool” (materiale reflectorizante și cu capacitate de absorbție redusă a căldurii) în construcții și promovarea acoperișurilor verzi sunt măsuri eficiente pentru atenuarea efectelor valurilor de căldură în zonele urbane.
- Încurajarea proiectelor de reîmpădurire și crearea perdelelor forestiere: Aceste proiecte sunt esențiale în stabilizarea solului, reducerea eroziunii și controlul viiturilor rapide, mai ales în zonele montane. Perdelele forestiere ajută la reținerea apei în sol și la protejarea terenurilor vulnerabile, contribuind astfel la un ecosistem mai rezilient.
- Modernizarea și extinderea rețelelor de monitorizare meteorologică și hidrologică, împreună cu implementarea sistemelor de avertizare timpurie: Prin extinderea acestor rețele și îmbunătățirea sistemelor de alertă, autoritățile pot obține informații în timp real despre fenomenele extreme și pot comunica rapid cu populația, prevenind astfel potențialele pierderi materiale și umane.
- Implementarea unui plan de combatere a poluării difuze și punctiforme din resursele de apă, cauzată de apele uzate din aglomerările umane: Este necesară instalarea unor sisteme eficiente de colectare și tratare a apelor uzate, în special în localitățile fără infrastructură adecvată. Această măsură ar reduce impactul poluării asupra ecosistemelor acvatice și ar contribui la îmbunătățirea calității apei, protejând biodiversitatea și resursele de apă potabilă.

Un astfel de scenariu proactiv ar contribui la reducerea vulnerabilității județului în fața riscurilor climatice și hidrologice, asigurând o tranziție mai lină către un mediu mai sigur și mai rezilient față de schimbările climatice pe termen lung.

Componenta biotică

Scenariu de tip pasiv în raport cu componenta biotică a instituțiilor și organismelor cu responsabilitate în domeniu este de natură să favorizeze o exploatare irațională a resurselor forestiere și a pajiștilor precum, a fondului cinegetic și a celui piscicol; în plus ar fi de așteptat la o reducere a suprafețelor împădurite, nerespectarea regimului de protecție pentru diferitele areale, reducerea biodiversității.

Scenariul de asumare a unei atitudini active și proactive a comunităților umane locale și a autorităților, ar avea ca posibile rezultate gestionarea adecvată a fondului forestier și menținerea biodiversității.

Calitatea mediului

Oarecum sincron cu situația de pe plan național, se poate sesiza o tendință generală de îmbunătățire a calității factorilor de mediu și de realizare a unui echilibru între dezideratele de dezvoltare socio-economică și cele de protecția mediului la nivelul județului pe baza următoarelor elemente generale:

- Actualizarea legislației în domeniile protecției mediului, conservării naturii și managementului riscurilor naturale și antropice;
- Reducerea impactelor naturale și antropice generatoare de fenomene de poluare și risc prin implementarea prevederilor legislative și adoptarea tehnologiilor nepoluante;
- Creșterea nivelului de educație ecologică și conștiință civică a populației.

Calitatea aerului

În privința calității aerului pentru următorii ani poate fi întrevăzut următorul scenariu:

Evoluția surselor provenite din zonele rezidențiale. Chiar dacă gazele naturale sunt combustibilul fosil cu potențialul poluant cel mai redus, pe fondul creșterii prețului gazelor naturale populația se va orienta spre utilizarea altor tipuri de combustibil chiar și în zonele unde există rețea de distribuție a gazelor.

Emisiile provenite din transporturi. Pe raza județului nu se întrevăd creșteri ale emisiilor, datorită compensării efectelor factorilor pozitivi și negativi de influență. Vor fi finalizate într-o proporție importantă marile lucrări de infrastructură încetând emisiile aferente etapelor de construcție. Urmare a îmbunătățirii calității infrastructurii va crește intensitatea traficului însă fluența va fi mai bună.

Emisiile provenite din agricultură și zootehnie. Agricultură va trebui să se eficientizeze (inclusiv din punct de vedere al eficienței energetice și gestionării deșeurilor) și să se orienteze către producții bio-eco. În acest sens probabil că vor scădea cantitățile de îngrășăminte minerale, pesticide și ierbicide utilizate, se va recupera potențialul de generare a biogazului și implicit vor scădea emisiile. Se poate anticipa că emisiile de poluanți în atmosferă provenite din agricultură se vor reduce. Totuși o atenție sporită ar trebui acordată emisiilor care provin de la marile ferme care pot afecta calitatea aerului din vecinătate.

Emisiile din industrie și prestări de servicii. Industriile poluante din județ nu își vor relua activitatea pe termen scurt. Siturile contaminate rămase în urmă constituie o problemă prin pulberile antrenate de vânt de pe suprafața acestora. Obiectivele vechi la care s-au constatat probleme de emisii vor ajunge să fie nevoite să își prelungească autorizația de mediu, situație în care vor fi nevoite să demonstreze că emisiile lor se încadrează în valorile limită, fiind astfel obligate de situație să rezolve tehnic și investițional acest aspect.

Noile investiții vor fi nevoite din start să se încadreze în valorile limită și conform tendinței observate acestea nu se vor amplasa în imediata vecinătate a zonelor rezidențiale. În viitor emisiile vor avea un trend descendent. Niveluri ale concentrației/concentrațiilor de poluanți pe teritoriul județului se vor încadra în valorile limită.

Nivelurile concentrației/concentrațiilor și numărul de depășiri ale valorii limită și/sau valorii țintă în următorii ani pot fi depășite local și doar în cazuri accidentale.

Calitatea apelor

Scenariile de evoluție a calității mediului acvatic sunt influențate de măsurile și deciziile instituționale și individuale adoptate în urma identificării disfuncționalităților și propunerii soluțiilor. Planurile de management ale bazinelor hidrografice au stabilit reguli pentru utilizarea apei și menținerea calității acesteia.

Scenariilor posibile în ceea ce privește evoluția calității mediului acvatic sunt determinate de modul de implicare/acțiune al instituțiilor care gestionează resursa de apă, dar și al acțiunilor întreprinse la nivel individual/personal în relație cu acest demers.

Scenariul pasiv ia în calcul adoptarea unor măsuri minimale, la nivel individual și instituțional, legate de protejarea mediului acvatic de eventuale alterări calitative:

La nivel individual este vorba de aplicarea unui management restrictiv la nivel de gospodărie privind utilizarea resursei acvatice, fără a genera risipă și alterări calitative majore, pe baza unor măsuri de tipul: instalarea contoarelor de apă, evitarea aruncării unor reziduuri non-degradabile în rețeaua de canalizare, respectiv în albiile râurilor (uleiuri alimentare, vopsele)

și colectarea lor la centre specializate, evitarea depunerii sau evacuării oricăror materiale de factură organică (resturi vegetale, rumeguș în preajma cursurilor de apă; colectarea selectivă a deșeurilor

La nivel instituțional sunt necesare:

- asigurarea unor servicii eficiente de preluare a reziduurilor generate în gospodării individuale și spații locative comune și depozitarea lor în spații adecvate, care să nu implice degradarea stării calitative a apelor;
- promovarea unor politici de protecție a mediului acvatic prin decizii care să asigure cel puțin conservarea stării calitative actuale;
- aplicarea unor măsuri de supraveghere și control eficiente, care să descurajeze situațiile critice potențial generatoare de poluare, la nivelul agenților economici, dar și la nivel individual.

Scenariul proactiv este cel prin care autoritățile publice locale și județene își prioritizează acțiunile în sensul promovării acțiunilor, măsurilor, proiectelor și programelor ce concură la menținerea și/sau îmbunătățirea stării calitative a mediului acvatic:

- implementarea unor proceduri de gestionare a riscurilor în cazul poluărilor din cauze naturale sau provocate de acțiuni voluntare sau involuntare ale oamenilor;
- implementarea unei strategii privind eliminarea nămolurilor rezultate în procesele de tratare a apei;
- acțiuni de conștientizare a populației privind potențialului de poluare al activităților antropice;
- reducerea și prevenirea poluării cu nitrați trebuie să fie una din politicile prioritare de aplicat în cazul surselor de poluare difuze de proveniență agricolă pe terenurile adiacente cursurilor de apă e necesară constituirea unor zone de protecție și benzi tampon (fâșii de protecție) unde să fie interzisă desfășurarea activităților agricole, respectiv aplicarea fertilizanților și a pesticidelor de orice fel.

Realizarea unei prognoze a calității apelor e foarte dificilă, ea fiind direct legată de tendința presiunilor generate de factorul antropic și mai ales de respectarea legislației. În contextul actual este posibilă o tendință de scădere a calității mediului acvatic, dacă nu aplică cel puțin scenariul de referință.

Managementul deșeurilor

Conform PJGD scenariul dezvoltat pentru următorii ani pentru a fi implementat în perioada de planificare vizează, pe lângă dezvoltarea infrastructurii existente, următoarele obiective:

- Creșterea gradului de colectare separată a deșeurilor reciclabile (deșeuri din hârtie și carton; deșeuri de plastic și metal; deșeuri de sticlă din deșeurile menajere și deșeurile similare);
- Introducerea colectării din poartă în poartă a deșeurilor reciclabile de plastic/metal și hârtie/carton, în zonele de case urban și în mediul rural;
- Extinderea la nivelul întregului județ a colectării separate a biodeșeurilor verzi din parcuri și grădini;
- Extinderea colectării deșeurilor biodegradabile de la zonele urbane de blocuri și de la agenții economici și din piețe;
- Îmbunătățirea compostării individuale a biodeșeurilor în gospodăriile populației;
- Centre de colectare prin aport voluntar pentru colectarea separată a deșeurilor reciclabile și a fluxurilor speciale de deșeuri;
- Optimizarea și/sau reabilitarea unora din stațiile de transfer existente pentru asigurarea funcționării la capacitățile de transfer proiectate;
- Optimizarea și/sau reabilitare stațiilor de sortare existente, pentru asigurarea funcționării la capacitățile proiectate, creșterea randamentului de sortare;
- După perioada de planificare acoperită de PJGD, va fi necesară punerea în funcțiune a unor noi capacități de depozitare.

Organizarea teritoriului

Tendențele actuale la nivelul rețelei de localități din județul Bistrița-Năsăud sunt contrastante. Pe de o parte, în municipiul Bistrița și zona sa periurbană (în special comunele Livezile, Dumitra, Budacu de Jos, Șieu-Măgheruș, Cetate) și de-a lungul Culoarului Someșului Mare se înregistrează fenomene de urbanizare și suburbanizare accelerată, cauzate de o dezvoltare economică și socială semnificativă în ultimii ani, cu efecte vizibile în teritoriu, unele pozitive, altele negative (expansiunea de tip sprawl). Pe de altă parte, cu mici excepții, în restul județului se înregistrează fenomene de dezurbanizare, depopulare și îmbătrânire demografică. Din păcate, aceste tendințe s-ar putea menține și în viitor, conducând la propagarea unui model de dezvoltare inegală la nivelul județului, dacă nu vor exista intervenții în vederea sprijinului și revitalizării ariilor rurale profund afectate în ultimele decenii, în special din Câmpia Transilvaniei și Dealurile Someșului Mare.

Municipiul Bistrița, important centru urban al Regiunii de Nord-Vest – Transilvania de Nord, va reprezenta și în viitor principalul nod polarizator al județului, dezvoltarea sa socială și economică fiind esențială pentru întreaga regiune, prin efectele pe care le poate genera la nivelul întregii societăți. Teritorial, municipiul Bistrița este într-o etapă de expansiune urbană, mai greu vizibilă la nivel administrativ, dar care este cât se poate evidentă prin accelerarea și extinderea procesului de suburbanizare dincolo de primul inel de comune din jurul municipiului. Acest proces de suburbanizare are drept efect o creștere mai redusă a populației în centru (municipiul Bistrița, în special localitatea urbană Bistrița), care emite populație spre zonele periurbane, dar o creștere semnificativă a populației din comunele din zona periurbană, precum Budacu de Jos, Dumitra, Livezile, Șieu-Măgheruș, Cetate, ajungând până în zona Bârgaielor, la care se adaugă localitățile rurale componente ale municipiului Bistrița (îndeosebi Unirea și Viișoara). Practic, acest fenomen spontan, neplanificat, va conduce pe termen mediu și lung la o unificare a acestor localități cu municipiul reședință de județ, într-o aglomerație urbană de dimensiuni mari, și în care actualele comune periurbane vor funcționa ca niște cartiere. În funcție și de viitoarele acte normative care vor viza organizarea administrativ-teritorială în România, această comasare *de facto* a unităților administrative de bază din aria periurbană a municipiului Bistrița cu acesta va fi transpusă (sau nu) și într-o viitoare organizare administrativ-teritorială.

Fenomenul de suburbanizare se va extinde însă tot mai mult și spre inelele exterioare, ajungând să cuprindă, pe termen lung, și alte comune, situate la 20-25 km de municipiul Bistrița, în special în zona Bârgaielor. Practic, viitoarea aglomerație urbană Bistrița va cuprinde toate aceste comune din jurul municipiului reședință de județ.

În afara zonei centrale a județului, dominată de municipiul Bistrița și zona sa de influență, o contribuție importantă vor avea și orașele Beclean (în vest), Năsăud (în nord) și Sângeorz-Băi (în nord-est). Toate aceste centre urbane vor avea un rol important în menținerea unui echilibru în dezvoltarea policentrică a județului și realizarea coeziunii teritoriale. Se va contura un sistem de așezări cu axele majore de dezvoltare dispuse în "cruce", având municipiul Bistrița și aglomerația sa urbană în partea centrală a județului, axa Someșului Mare pe direcție vest-est (dublată de valea Bistriței pe aceeași direcție), iar perpendicular pe aceasta o axă nord-sud, cu două segmente distincte, unul pe valea Sălăuța spre Maramureș (nord) și unul prin Dealurile Șieului spre Reghin și județul Mureș (sud). Acest al doilea segment, sudic, ar putea avea o importanță tot mai mare în viitor, pe măsură ce și infrastructura conectivă din județul Mureș se va dezvolta, conturând o alternativă de acces la alte axe de comunicație din partea centrală și estică a Transilvaniei.

Practic, pe termen mediu și lung se poate prognoza o dezvoltare policentrică, având în centru municipiul Bistrița cu zona sa de influență tot mai largă, orașul Beclean în vest, orașul Năsăud în nord și orașul Sângeorz-Băi în nord-est, aceste trei orașe fiind localizate de-a lungul axei Someșului Mare, formând împreună polii de creștere ai unui sistem coerent de așezări, care va reprezenta motorul de dezvoltare al județului în următoarele decenii. Singura regiune mai problematică a acestui sistem va rămâne, probabil, cea sudică și sud-vestică, respectiv regiunea Câmpiei Transilvaniei, care va fi greu de conectat la principalele "linii de forță" ale teritoriului. De asemenea, aceste axe de dezvoltare nu vor atinge, cel puțin într-o primă fază, extremitățile județului (din toate punctele cardinale), cărora va fi nevoie ca și în continuare să li se acorde o atenție specială, pentru ca și acestea să beneficieze de o dezvoltare similară și echilibrată, în armonie și coeziune cu restul sistemului de așezări.

În afara zonelor aflate direct sub influența acestor centre urbane, este esențial ca unele comune să devină centre cu rol de deservire intercomunal în acele areale lipsite de orașe pe distanțe destul de mari. Deși în acest moment cele mai mari comune (sub aspect demografic) sunt Maieru, Feldru și Tiha Bârgăului, accentul va trebui pus pe dezvoltarea acelor comune care dețin deja anumite dotări și facilități, au o anumită tradiție ca centre supracomunale, și care să poată astfel să își dezvolte propria lor de arie de influență, polarizând astfel un număr mai ridicat de comune înconjurătoare. În baza datelor existente, din perspectivă demografică, socio-economică și a localizării, comunele care s-ar preta cel mai bine pentru a avea un astfel de rol de deservire intercomunală sunt Rodna, Prundu Bârgăului și Lechința. O eventuală unificare administrativă a acestora cu una sau mai multe comune învecinate, în sensul Legii 351/2001, art. 4, alin. (1), ar putea determina promovarea acestora la statutul de oraș, în condițiile prevăzute de lege. Fără a avea parte de intervenții prioritare din partea statului, comunele situate la distanțe mai mari față de centrele urbane importante și față de axele de dezvoltare vor continua să se depopuleze și vor deveni adevărate "pungi de sărăcie", fiind axate pe activități din sfera sectorului primar (agricultură, pastoralism, silvicultură) sau prelucrare primară a lemnului. Satele mici și foarte mici, cu o populație preponderent vârstnică, își vor continua procesul de depopulare, și doar în viitorul mai îndepărtat se poate spera la o revitalizare a unora dintre ele, în măsura în care anumiți locuitori din mediul urban vor căuta să se stabilească cât mai "departe de lumea dezlănțuită", în locații relativ izolate.

Deocamdată, nu este recomandabil ca vreuna din unitățile administrativ-teritoriale din județul Bistrița-Năsăud să fie promovată într-o categorie superioară.

Dacă promovarea la un statut superior nu este recomandată sau posibilă în actualul context, sunt în schimb destule unități administrativ-teritoriale de bază din județul Bistrița-Năsăud care ar putea fi "retrogradate" în cazul promulgării unei legi mai stricte, care să vizeze o amplă reformă administrativă la nivel național. Astfel, nu mai puțin de 9 comune (15,5% din totalul comunelor) intră în categoria comunelor mici și foarte mici, având în prezent mai puțin de 1500 de locuitori, care este pragul demografic necesar pentru ca o comună nouă să poată fi înființată. Dintre aceste comune, Silivașu de Câmpie și Miceștii de Câmpie au coborât chiar și sub pragul de 1000 de locuitori. În cazul acestor comune, o posibilă soluție ar putea fi și unificarea administrativă, în sensul Legii 351/2001, art. 4, alin. (2).

Pentru multe spații rurale, o alternativă viabilă de dezvoltare o reprezintă o bună infrastructură conectivă, mai ales către centrele urbane importante din județ, a căror dinamică pozitivă ar putea antrena și spațiile rurale din vecinătate. Astfel, municipiul Bistrița și zona sa periurbană își vor consolida statutul de pol atractor al întregului județ, beneficiind de o localizare optimă, la intersecția principalelor axe de dezvoltare ale județului, axa vest-est pe direcția Dej – Beclean – Bistrița – pasul Tihuța – Vatra Dornei și axa nord-sud pe direcția Maramureș (Vișeu de Sus) – valea Sălăuța – Salva – Năsăud – Bistrița – Teaca – Reghin – Târgu Mureș. Cele două axe majore de dezvoltare trebuie să antreneze în dinamica lor și spațiile rurale înconjurătoare și să vitalizeze și alte axe, secundare, precum cea de pe cursul superior al Someșului Mare sau cea din Câmpia Transilvaniei.

Deja se poate constata că localitățile din primul inel periurban al municipiului Bistrița sunt foarte bine conectate la municipiul reședință de județ, și beneficiază din plin de un aport semnificativ de populație tânără și înalt calificată, care poate accesa cu relativă ușurință serviciile din municipiu, aducând un plus de dinamism și comunităților în care se integrează. Fenomenul de periurbanizare va continua și în viitor, și va antrena spații tot mai largi, pe măsură ce infrastructura conectivă se va dezvolta și va facilita accesul spre polii atractori (Bistrița, în principal), și din spațiile rurale mai îndepărtate de acestea. De altfel, o "emigrare" a procesului de periurbanizare din primul inel periurban înspre al doilea inel periurban al municipiului Bistrița și chiar spre alte zone ale județului se face deja simțită, având în vedere impactul tot mai pronunțat al telemuncii și al posibilității accesării unor servicii de la distanță. Cu toate acestea, atragerea unei populații tinere în mediul rural nu poate fi posibilă fără asigurarea unui nivel de dotare și echipare tehnico-edilitară similar sau măcar apropiat cu cel din mediul urban. Astfel, se consolidează necesitatea ridicării permanente a standardelor de locuire și a nivelului de dotare

și echipare tehnico-edilitară a localităților rurale, inclusiv acces facil spre și dinspre locul de muncă, servicii de bază în localitate, conexiune rapidă la internet, servicii de telefonie mobilă.

Se creionează așadar, pe termen lung, un model policentric echilibrat de dezvoltare a rețelei de localități din județul Bistrița, având drept efect coeziunea teritorială de durată a teritoriului județean.

Capacitate administrativă

Având în vedere datele prezentate în studiul de fundamentare dedicat Capacității administrative și ținând cont de prognozele și tendințele observate în ceea ce privește dezvoltarea capacității administrative a județului Bistrița-Năsăud în contextul național și european, prezentăm în continuare scenariile de dezvoltare aferente:

Scenariul "Dezvoltare Zero" ("Do Nothing"): Acest scenariu se fundamentează pe ipoteza conform căreia capacitatea administrativă a Consiliului Județean și a Primăriilor din județ va rămâne la nivelul actual (cel analizat în cadrul acestui studiu). Așadar, pe lângă implementarea proiectelor aflate în desfășurare și a inițiativelor care sunt în stadiul de derulare, vor mai avea loc implementarea proiectelor mature, care figurează deja pe lista proiectelor ce urmează să fie depuse în curând spre finanțare, precum și a celor aflate în faza de evaluare. Deci, în acest scenariu, administrația se va baza strict pe ceea ce a realizat până acum (proiecte deja întreprinse și echipamentele deja achiziționate), precum și pe soluțiile și rezultatele obținute. Din acest punct, nu se vor depune alte eforturi suplimentare pentru consolidarea capacității financiare, organizaționale, tehnice, operaționale, participative, asociative sau de gestionare a patrimoniului, nici la nivelul Consiliului Județean și al organismelor subordonate, și nici la nivelul Primăriilor din unitățile administrativ-teritoriale componente ale județului Bistrița-Năsăud.

Scenariul de Referință ("Do Minimum"): Acest scenariu presupune implementarea unor măsuri minime pentru consolidarea capacității administrative la nivelul Consiliului Județean și al primăriilor din județ. Pe lângă realizările deja obținute, autoritățile continuă să depună proiecte pentru a atrage finanțări din programe relevante, precum Programul Regional Nord-Vest 2021-2027 sau PNRR. Cooperarea existentă între UAT-uri se păstrează, la fel și parteneriatele deja încheiate cu alte localități, cu mediul privat și cu comunitatea locală. Programele de formare destinate personalului public vor continua. Totuși, în acest scenariu nu sunt vizate măsuri complexe, precum: digitalizarea pentru optimizarea și monitorizarea fluxurilor financiare, aderarea la rețele europene de colaborare, schimburile de experiență și bune practici,

planificarea investițiilor majore la nivel metropolitan, dezvoltarea de noi parteneriate strategice, diversificarea formelor de participare civică sau crearea unor structuri asociative de tip cluster.

Scenariul de Dezvoltare ("Do Something"): Acest scenariu presupune o implicare semnificativă și resurse constante din partea Consiliului Județean și a primăriilor, pentru consolidarea capacității administrative, creșterea eficienței și transparenței, precum și pentru dezvoltarea unor parteneriate stabile și de încredere (atât între UAT-uri, cât și cu mediul privat și cetățenii). O prioritate este creșterea vizibilității UAT-urilor din județul Bistrița-Năsăud la nivel european, prin colaborări cu actori internaționali. În plus, administrația publică se concentrează pe optimizarea bugetelor de venituri și cheltuieli, prin identificarea de surse suplimentare: reforme locale, valorificarea patrimoniului imobiliar și proiecte strategice de investiții, inclusiv prin parteneriate public-private. Consiliul Județean, ADI-urile și GAL-urile derulează programe strategice de investiții bazate pe principiul dezvoltării teritoriale integrate, cu impact economic și social semnificativ. UAT-urile realizează atât investiții „hard” (echipamente, utilaje), cât și „soft” (formarea capitalului uman), pentru accelerarea transformării digitale și pentru o mai bună administrare a bunurilor publice și private. Se alocă resurse pentru proiecte colaborative și pentru consolidarea cooperării cu localități din județ și cu parteneri externi. În plus, sunt introduse procese și soluții inovatoare care implică cetățenii și actorii interesați în decizie, planificare strategică și în toate etapele investițiilor publice: dezvoltare, implementare, evaluare și monitorizare. Programele de formare sunt gândite astfel încât să ofere cunoștințe și abilități nu doar în domenii strategice (digitalizare, gestionarea fondurilor europene), ci și în conformitate cu cele mai noi tendințe europene (securitate cibernetică, neutralitate). Per ansamblu, prin implementarea acestei varietăți de măsuri operaționale și structurale, punerea în aplicare a acestui scenariu va consolida capacitatea administrativă nu doar în cadrul Consiliului Județean, ci și la nivelul tuturor unităților administrativ-teritoriale din județul Bistrița-Năsăud.

SURSE BIBLIOGRAFICE

1. Comisia Națională de Strategie și Prognoză
2. ESPON (2019) A Territorial Framework for Europe
3. Institutul Național de Statistică (INS). Recensământul Populației și al Locuințelor din 2011. Available online: www.insse.ro.
4. Institutul Național de Statistică (INS). Recensământul Populației și al Locuințelor din 2021 – www.recensamant.ro
5. Institutul Național de Statistică (2017), Proiectarea populației României în Profil Teritorial la Orizontul Anului 2060, INS, București.